

die de Mach-mit-Mobil vanuit het Goethe Instituut Rotterdam coördineert. 'Hoewel de leerlingen daar in het begin vaak even aan moeten wennen, blijkt doorgaans dat ze het prima begrijpen, ook al denken ze geen of nauwelijks Duits te kunnen.'

De programma's van de Mach-mit-Mobil laten leerlingen en studenten de Duitse taal en cultuur ontdekken. 'Uit de reacties van de leerlingen blijkt dat dit concept aanslaat. Ze doen met groot enthousiasme mee aan het programma en geven na afloop positieve waarderingen', aldus Böttger.

Ook docenten zijn enthousiast over de campagne, zo blijkt wel uit de lijst met aanmeldingen, die momenteel zo'n 147 scholen omvat. Rolf van de Bunt, docent Duits in Amsterdam: 'Het bezoek van de Mach-mit-Mobil heeft veel opgeleverd. Niet alleen de leerlingen hebben er veel van opgestoken, ook ik heb ervaren hoe belangrijk het is om tijdens mijn lessen Duits te praten. Doordat ik in de les vaak Duits als voertaal inzet, begrepen mijn leerlingen goed wat het Mach-mit-Mobilteam van hen verwachtte. Bovendien nam dit de angst weg om in het Duits met elkaar te praten.'

Ook het feit dat er naast de Duitse taal veel over land en cultuur aan bod komt, wordt positief beoordeeld. 'Ik behandel eigenlijk te weinig land en cultuur', aldus Van de Bunt. 'Het bezoek van de Mach-mit-Mobil is voor mij een stimulans om dat vaker in de les op te nemen. Landeskunde maakt de Duitse les zoveel aantrekkelijker.'

De Mach-mit-Mobil is onderdeel van de campagne Mach mit! van de Actiegroep Duits (<www.machmit.nl>) en wordt bemand door jonge taalassistenten van de Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD) en het Europees Platform. De coördinatie is in handen van het Goethe-Instituut, dat ook in andere Europese landen soortgelijke projecten heeft lopen. ■

VAN TAALASSISTENT TOT TOETSWIJZER Taalontwikkelen in de praktijk

'Ik heb een leerling onder mijn hoede die best een aardige woordenschat heeft, maar hij heeft geen idee hoe hij de kern van een tekst te pakken moet krijgen en kan teksten heel slecht navertellen.' Aan het woord is hier geen docent met jarenlange ervaring, maar een zogenoemde taalassistent gammavakken, een leerling uit klas 5 van onze school die een korte cursus heeft gevolgd om taalzwakke leerlingen intensief, individueel en effectief te begeleiden. Op het Stedelijk Gymnasium in Leiden werd deze cursus dit jaar voor het eerst gegeven. Door mijn deelname aan het project *Docenten aan zet bij taal in alle vakken* werd de ontwikkeling van deze cursus een flink eind op weg geholpen. Naast toetswijzers, een nieuw ontwikkeld taalbeleid en een effectieve aanpak om vraagwoorden beter te begrijpen, was deze cursus tot taalassistent een van de producten van het project (zie <www.docentenaanzetbijtaal.nl>). In dit artikel wil ik uiteenzetten waarom de opzet van het project *Docenten aan zet bij taal in alle vakken* goed werkt, verder ingaan op wat het project concreet heeft opgeleverd voor onze school (en voor mijzelf) en hoe we in de toekomst verdergaan met taalontwikkelen lesgeven.

Good practices

In februari 2012 startte het project *Docenten aan zet bij taal in alle vakken*. Een tiental enthousiaste vakdocenten die hun expertise op het gebied van taalontwikkelen lesgeven wilden vergroten, ging aan de slag onder leiding van twee taalexperts. De opdracht was om goed onderbouwde

interventies op het gebied van taalontwikkelen lesgeven toe te passen in de klas, de uitkomsten te onderzoeken en de resultaten te delen met andere docenten. Fouke Jansen en Anne-Marie Westdorp, de taalexperts van het project, zorgden er onder meer voor dat er deskundigen werden uitgenodigd die precies dat konden bieden wat de deelnemende docenten nodig hadden.

Zo was er een workshop van Wilma van der Westen, senior adviseur taalbeleid aan de Haagse Hogeschool, waarin zij talloze voorbeelden gaf hoe je de woordenschat van leerlingen blijvend kan vergroten. Door dergelijke voorbeelden word je in je eigen lessen weer eens op scherp gezet als het gaat om taal: je gaat woorden vaker gebruiken omdat je er weer aan herinnerd bent dat leerlingen een woord minstens zeven keer gehoord (en gebruikt) moeten hebben en je laat een leerling aan het eind van de les de moeilijke woorden die niet in de begrippenlijst staan nog eens opnemen. Wim van Beek, auteur van het boek *Taal: Een zaak van alle vakken* (2012), liet zien hoe lastig het taalgebruik soms is in onze eigen schoolboeken. We leerden van hem ook dat je lastige teksten beter zelf kunt voorlezen dan dat te laten doen door een hakkende leerling, maar dat je verder júst de leerlingen aan het woord moet laten over de lesstof en op elkaar moet laten reageren.

Taalassistent gammavakken

Voor mij was het allerbelangrijkste dat de voorbeelden en aanpakken uit de

workshops verwerkt konden worden in de cursus Taalassistent Gammavakken, die mijn sectie aan het ontwikkelen was. Ook een bron van inspiratie waren de gesprekken tijdens de bijeenkomsten van het project. Tien docenten in zeven verschillende vakken, op vmbo, mavo, havo, vwo en gymnasium bleken veel kennis en ervaringen met elkaar te kunnen delen. Het was interessant om te horen wat er op andere scholen gebeurt rond taalbeleid en te onderzoeken wat daarvan mogelijk is op je eigen school. Omdat we elkaars interventies op de voet volgden, leerden we niet alleen van onze eigen interventie maar ook van die van elkaar.

Waarom kozen wij op onze school voor het ontwikkelen van een cursus waarbij leerlingen andere leerlingen helpen? Als docent wil je leerlingen die veel moeite hebben met taal, individueel helpen. Op onze school zitten voldoende taalsterke leerlingen die, mits goed opgeleid, de docent kunnen helpen bij die taak. Dat zijn vaak leerlingen die een extra uitdaging kunnen gebruiken. Deze leerlingen hebben we uitgenodigd te solliciteren naar de opleiding Taalassistent Gammavakken. Met de inhoud van zo'n cursus ben je er nog niet, het betekent ook dat je een realistisch tijdpad moet uitzetten, dat je schoolleiding, mentoraat en in ons geval leerjaarcoördinatoren moet informeren en interesseren, dat je de juiste leerlingen weet te vinden die dit kunnen doen.

Het is ons dit jaar gelukt dertien leerlingen op te leiden. De taalassistenten

lazen samen met hun pupillen moeilijke teksten, praatten erover, lieten ze kleine woorddossiers aanleggen en hielpen ze vooral met het structureren van teksten. In de meeste gevallen leidde dat snel tot resultaat en nam de motivatie van de pupillen erg toe. Ze gaven aan verbanden in teksten beter te zien: 'Eerst rustig doorlezen, vervolgens kleine stukjes bekijken en er kernzinnen van maken', een ander noemde 'Kijken of ik moeilijke woorden zie en dan in het kort vertellen waar het over gaat'. De taalassistenten hielden nauw contact met de docent wiens leerling zij begeleidden en toonden al veel inzicht in de manier waarop hun pupillen hun taalvaardigheid kunnen vergroten.

Onlangs beloonden we de taalassistenten (en onszelf) met een bezoek aan de redactie van het NRC en een gezamenlijke lunch in Amsterdam: de taalassistenten konden hun ervaringen uitwisselen en wij kregen veel informatie over de wijze waarop zij gewerkt hebben met 'hun' pupillen. Volgend jaar krijgt het project een vervolg en wordt de handleiding die we voor de taalassistenten hebben ontworpen uitgebreid. We zullen de ervaringen van de huidige taalassistenten daarbij meenemen.

Slot

Als het gaat om het verhogen van het taalniveau van leerlingen zijn er op heel wat scholen mooie plannen en ideeën. In de praktijk komt daar niet altijd wat van terecht. Docenten in andere vakken dan het Nederlands weten niet altijd hoe zij in

hun lessen aandacht aan taal kunnen besteden. Maar als ervaren docent met een behoorlijk didactisch repertoire zou je relatief gemakkelijk in staat moeten zijn om taalontwikkelen les te geven.

Door mijn deelname aan de werkgroep *Docenten aan zet bij taal in alle vakken* durf ik te stellen dat het jezelf scholen in taalontwikkelen lesgeven het beste lukt in samenwerking met andere ervaren collega's, als zij gezamenlijk een groot deel van de inhoud van de bijeenkomsten bepalen en daarbij de juiste ondersteuning krijgen door een gedreven team. We moeten wel oppassen dat we ons niet te veel bezighouden met het aanleren van trucjes. Een volgend project zou zich kunnen richten op het ontwikkelen van uitdagendere vormen van taalontwikkelen lesgeven, waarbij plezier in taal voorop staat.

De goedbezochte slotconferentie van het project dit voorjaar bewijst dat het onderwerp taalontwikkelen lesgeven leeft. Het project heeft ook tevreden leerlingen opgeleverd. Een van de pupillen van mijn taalassistenten merkte op: 'Ik heb eigenlijk helemaal geen tips voor mijn taalassistent, ze doet het hartstikke goed!' De taalassistenten zelf zijn enorm trots als ze hun pupillen dankzij de geleerde aanpak vooruit zien gaan. ■

Anjo Roos, docent geschiedenis, Stedelijk Gymnasium Leiden

LITERATUUR

Beek, W. van, & Verhallen, M. (2012). *Taal: Een zaak van alle vakken*. Bussum: Coutinho.